

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору економічних наук,
професору
Ірині БАШИНСЬКІЙ

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата економічних наук, доцента кафедри міжнародного менеджменту та інновацій Навчально-наукового інституту економіки та менеджменту Скрипник Наталії Анатоліївни на дисертацію Філатової Тетяни Вячеславівни «Методи та моделі підтримки прийняття економічно обґрунтованих рішень в управлінні системою якості вищої освіти», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

1. Актуальність теми дисертації

Розвиток сучасного суспільства супроводжується інтенсивною цифровою трансформацією, зростанням обсягів інформації та впровадженням інтелектуальних технологій обробки даних, що істотно впливає на функціонування системи вищої освіти. За таких умов підвищуються вимоги до ефективності управління закладами вищої освіти, забезпечення якості освітнього процесу та відповідності результатів навчання потребам ринку праці.

Аналіз сучасних досліджень у сфері управління вищою освітою свідчить, що ефективне функціонування закладів вищої освіти ґрунтується на системному підході, використанні інформаційно-аналітичних технологій та впровадженні інструментів оцінювання якості підготовки здобувачів освіти.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю адаптації системи вищої освіти до динамічних змін ринку праці, прискоренням оновлення знань, інтеграційними процесами в європейський освітній простір, а також впливом воєнного стану та міграційних процесів. Додатково посилюється взаємозв'язок між якістю освітніх послуг та соціально-економічною стійкістю держави.

Ефективність прийняття управлінських рішень у сфері забезпечення якості освіти визначається рівнем інформаційного забезпечення та повнотою аналітичних даних щодо стану освітнього середовища та ринку праці. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці сучасних інформаційно-аналітичних засобів підтримки прийняття рішень.

У роботі запропоновано науково-методичні засади побудови моделей та інструментів підтримки прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень у системі забезпечення якості вищої освіти. Розроблено інформаційно-аналітичну платформу моніторингу ринку праці, що базується на методах семантичного та синтаксичного аналізу професійних вимог і дозволяє здійснювати класифікацію компетентностей, виявляти тенденції їх трансформації та формувати рекомендації щодо оновлення освітніх програм. Передбачено також інструменти прогнозування розвитку ринку праці, що підвищує обґрунтованість стратегічних управлінських рішень у сфері якості освіти.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Дисертаційна робота характеризується логічною структурою викладення матеріалу; належним обґрунтуванням висновків та пропозицій.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

- професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло досягненню поставленої мети дослідження – розробці ринково-орієнтованих моделей та методів підтримки прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень у системі якості вищої освіти;

- використанням значної бази спеціальних літературних джерел за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних;

- відповідністю дисертаційного дослідження предмету наукової спеціальності 051 «Економіка»;

– достатньою апробацією отриманих результатів на науково-практичних конференціях;

– довідками про впровадження та апробацію отриманих в процесі дослідження наукових результатів.

Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє констатувати актуальність розроблення автором досліджуваної проблематики в цілому; відокремлення найбільш суттєвих проблем у предметних межах проведеного дослідження, а також наявності новизни їх наукового доробку.

3. Наукова новизна одержаних результатів

В дисертації автором отримано нові, науково обгрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливу науково-практичну задачу – розроблення інструментально-аналітичного підґрунтя прийняття економічних рішень з управління системою якості вищої освіти.

Наукова новизна положень, висновків та рекомендацій полягає у наступному:

– вперше запропоновано архітектурно-логічну модель інформаційно-аналітичної платформи управління якістю вищої освіти, що забезпечує автоматизований збір вимог роботодавців, моніторинг ринку праці та їх динамічне зіставлення з освітніми програмами для виявлення дефіциту компетентностей;

– удосконалено змістовну характеристику системи управління якістю вищої освіти як адаптивної до ринку праці динамічної системи, у якій конкурентоспроможність випускника визначається ключовим системоутворювальним фактором, а управління якістю розглядається як процес прийняття рішень на основі компетентнісного підходу та потреб стейкхолдерів;

– удосконалено модель капіталізації внутрішніх процесів ЗВО, що трансформує систему управління якістю з контрольної функції в цифрову інтелектуальну екосистему, орієнтовану на дані та генерацію конкурентоспроможної освітньої продукції;

– розвинено методичний базис моделювання ринку праці на основі теорії множин і реляційної алгебри, що дозволяє формалізувати вимоги роботодавців та компетентності випускників і виявляти нові професійні ніші;

– удосконалено підхід до оптимізації освітніх програм шляхом порівняння їх структурних і семантичних характеристик із застосуванням методів інтелектуального аналізу даних та ентропійного критерію;

– удосконалено методичний підхід до оцінювання економічної ефективності підготовки фахівців, що поєднує смарт-моніторинг ринку праці, оцінку компетентностей випускників і прогноз їх внеску у ВВП;

– набуло подальшого розвитку принципи формування вимог до випускників економічних спеціальностей шляхом інтеграції компетентнісного підходу з актуальними запитами ринку праці;

– набуло подальшого розвитку інформаційну модель предметної області ЗВО на основі багаторівневої ієрархічної структури метаданих, що забезпечує формалізацію взаємозв'язків між об'єктами та створення багатовимірних сховищ даних.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи викладено у 45 наукових працях: 2 монографії (в співавторстві); 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави; 12 статей у наукових фахових виданнях України, що включені у міжнародні наукометричні бази (1 стаття – Scopus); 22 – тез доповідей на наукових конференціях, зареєстровано авторські права на 7 наукових творів.

Публікації охоплюють всі розділи дисертації та досить повно відображають зміст і результати досліджень і розробок, наведених в роботі. Аналіз публікацій та особистого внеску в них здобувача показує, що всі наукові положення та висновки, що містяться в дисертації та виносяться на захист, отримано здобувачем самостійно і узагальнено при оформленні дисертації.

5. Значення роботи для науки та практики

Результати наукових досліджень здобувача є практично значимими і полягають в розробці інформаційно-інструментального забезпечення управління системою якості вищої освіти, що дозволяє відстежувати актуальні вакансії та прогнозувати майбутні тенденції ринку праці.

Результати роботи і рекомендації використано у навчальному процесі Національного університету «Одеська політехніка».

Результати використані у науково-дослідницькій діяльності та впроваджені у навчальний процес Національного університету «Одеська політехніка», що відзначено у відповідних довідках та акті про впровадження.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертація містить результати власних досліджень автора. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Фактів порушення академічної доброчесності в дисертації та відповідних публікаціях здобувача не виявлено.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

1. У роботі часто вживаються терміни «кваліфіковані кадри» та «конкурентоспроможні фахівці», однак їх використання потребує термінологічної узгодженості як із синтаксичного, так і з семантичного погляду. Автору доцільно було б у вступній частині подати їх формальні визначення, щоб забезпечити однозначність подальшого викладу матеріалу.

2. У розділі 1 (п. 1.2), на наш погляд, зайвим є детальний розгляд базових функцій організаційного управління (планування, облік, контроль, організація, оперативне управління тощо), оскільки ці поняття є достатньо відомими з класичних наукових літературних джерел з менеджменту і безпосередньо не розкривають специфіку управління саме якістю інтелектуальної продукції ЗВО.

3. У розділі 2 (п. 2.2) більше уваги треба б було приділити класифікації ієрархічних рівнів інформаційної моделі управління ЗВО (від кафедри до ректорату), підкріпленою структурованою таблицею з детальним описом прав доступу

до баз даних і сховищ для кожного рівня. Це сприяло б більш прозорому сприйняттю запропонованої ієрархічної структури.

4. У розділі 3 (п. 3.3) під час застосування методів нечіткої математики для оцінки альтернатив (зокрема, методу багатокритеріального відбору через перетинання нечітких множин) не зовсім прозоро описано технологію формування експертних оцінок (функцій приналежності) для кожної з 5 альтернатив за 10 критеріями. Слід чіткіше пояснити, хто виступав експертами і яким чином їхні вербальні оцінки були трансформовані у математичні значення.

8. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота Філатової Тетяни Вячеславівни «Методи та моделі підтримки прийняття економічно обґрунтованих рішень в управлінні системою якості вищої освіти» є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання, має теоретичну і практичну цінність у галузі управління системою якості вищої освіти. На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота Філатової Т.В. «Методи та моделі підтримки прийняття економічно обґрунтованих рішень в управлінні системою якості вищої освіти» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відповідно, Філатова Тетяна Вячеславівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора за спеціальністю 051 - Економіка.

Офіційний рецензент:

доцент кафедри
міжнародного менеджменту та інновацій
Національного університету
«Одеська політехніка»,
кандидат економічних наук

Наталія СКРИПНИК